

SLOVENSKI GOSPODAR

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Ishaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za četr let 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravištvu „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopušča do odpovedi. — Deležniki „Kotoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta šte. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravištvu Koroška cesta šte. 5, vnaprejem naročnino, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petitvrste za enkrat 15 vin., za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede jutraj. — Nezaprite reklamacije so poštne proste.

Jasne besede.

Kmalu bo organizacija Slovenske kmečke zveze tako daleč izpeljana, da bomo imeli v sleherni vasi vsaj po enega zaupnika. Pri tem organizacijskem delu vidimo, kako krivo se je ravnalo doslej proti kmetu, da ga nihče ni pustil sodelovati v javnem političnem življenju. V kmečkemu stanu počiva toliko duševnih sil in treba jih je le uporabiti v blagor javnosti in v korist sobratom-kmetom. Slovenska kmečka zveza si laska, da je v tem oziru storila prve korake, kojih lepi uspehi se bodo pokazali že v najbližji bodočnosti. Za to pa že tudi uživa zaupanje pri ljudstvu in trumoma hiti narod pod njeno zastavo.

Vendar da ne bode nobene nejasnosti, moramo se izpregovoriti par besed. „Kmet“ nam je vsak posestnik, bodisi velik posestnik ali pa boren kočar z malo krpico zemlje. Med kmečko prebivalstvo štejemo tudi kmečke služabnike in delavce ter hočemo skrbeti tudi za njih blagostanje. Vse kmečko prebivalstvo spada torej v kmečko organizacijo in za to je tudi bratsko vabimo za vstop v Slovensko kmečko zvezo.

Kmečka organizacija pa ne odbija tudi drugih stanov, ampak vsak odkritosrčen prijatelj našega kmeta, bodisi iz kateregakoli stanu, je v organizaciji dobrodošel. Izključen je iz organizacije le vsak škodljivec kmečkih teženj in vsak nasprotnik katoliško-narodnega kmečkega gibanja, tudi najsibo iz kateregakoli stanu.

Slišali smo posebno iz ust kmečkih rokodelcev in obrtnikov vprašanje, ali bo kmečka organizacija tudi za nje delovala. Kmečka zveza že s tem, da bo kmetu pomogla do boljših razmer, pomaga posebno tudi kmečkim rokodelcem in obrtnikom, ali tudi sicer se bo ozirala in potegovala za koristi onih, ki so tako tesno združeni s kmetom, ki so prav za prav del kmečkega stanu in večkrat tudi sami posestniki.

Kmečka organizacija je predvsem in v prvi vrsti za kmeta ustanovljena, a kmet ve, da so na svetu različni stanovi potrebni, za to samoumevno ni in ne more biti sovražnik nobenega stanu. In tukaj naj izpregovorimo o učiteljskem stanu! Tudi kmečka organizacija upošteva veliko važnost učiteljskega stanu in temu stanu ni bila in ne bo nikdar protivna, ampak protivna je le takim težnjam in zahtevam med tem stanom, ki škodujejo načelom zdrave krščanske slovenske kmečke organizacije. Ako torej govorimo in pišemo n. pr. proti liberalnemu učiteljstvu in njegovim nevarnim, kmečkemu stanu in človeški družbi škodljivim nazorom, ne nastopamo proti učiteljstvu ali celo proti šoli, ampak samo proti posebni politični struji med učiteljstvom. To pa je v politiki gotovo dovoljeno! Sicer smo prepričani, da tudi liberalci med učiteljstvom to dobro vedo, a počejo tega pripoznati, da lažje begajo ljudstvo. Za to smo hoteli tudi v tem oziru jasno govoriti, da ne bo več nesporazumljenja.

Vsaka nova stvar ima svoje nasprotnike. Tako tudi sedaj naša mlada kmečka organizacija. Mislimo, da je bilo krivo nasprotstva tuintam tudi nejasno naziranje o ciljih in načelih te organizacije, za to pa smo smatrali za potrebno, da smo izpregovorili danes jasne besede.

Kmetje, le vkup, le vkup!

Piše Franc Pišek, župan in veleposestnik v Hotinji vasi.

Viribus unitis!
(Z združenimi močmi!)

V zadnjem članku sem omenil, da ima kmečki stan 4000 milijonov vknjiženega in menda nič manj, nevknjiženega dolga, od katerega mora okoli pet milijonov kron obresti plačevati. Statistika kaže, da dolgovi vedno od leta do leta rastejo. Ali je pa to čudno, ali je to naša krivda? Naš kmet je v obče delaven in varčen, pa ker poljski pridelki nimajo tiste cene, kar delo stane, in nas pogosto zadenejo razne nime in druge nesreče, so novi dolgovi neizogibni. Letošnjo zimo so zajeli v vsaki občini recimo okroglo samo 500 drevese oglodali; samo to bo stalo s sajenjem vred 700 K. Škoda je pa tem večja, ker je do 10letno drevje uničeno in novega letos niti dobiti ne bo. Res je, da nekaj je naša malomarnost kriva, zakaj drevje v jeseni ne ovezemo; pa letos so

vsled visokega snega zajeli celo pri kronah oglodali. Kako velikanska bo pa škoda po vinogradih in na ozimini, o tem se danes še ne more govoriti. Ali pa kmet ima pričakovati kako pomoč? Žalibog prepuščen je osodi.

Škoda, katero zajci samo na fiziolozi napravijo, znaša že več kot najemnina lova. Zajec bi se naj proglasil za škodljivo žival, vsakemu prosto ga zatirati. Nova lovska postava, katere je bila pred dvema leti sklenjena in letos potrjena, je slabo skrpana in je kmetu v škodo, ker ščiti škodljivo divjačino.

Če pogledamo 40 let nazaj, se je le malo kmetu koristnih postav sklenilo in edina domovinska postava je občinam koristna. Priznati pa moramo, da po starem volilnem redu sploh ni bilo mogoče kaj za naš kmečki stan storiti, ker so bili naši poslanci v manjšini. Sedaj, ko imamo novo volilno reformo, je ugoden čas, da si enkrat pomagamo sami, in izvolimo naše zastopnike. Spodnje Štajerska je zelo zanemarjena, kajti nimamo obrti in nobene kmetijske šole. Šramota za vlado, da se ljudstvu zabranjuje potrebna izobrazba.

Drugi stanovi zahtevajo draginskih doklad, kmet pa ne dobi niti v nesreči potrebne pomoči; — kmet mora ravno tako vse dražje plačevati kot vsak drug stan. Od kod naj tudi on zahteva draginskih doklad? Slov. kmečka zveza je deželnim poslancem naročila, da nič nima proti draginskim dokladom, pa istih ne sme nikdar posredno ali neposredno na rovaš kmeta nalagati.

Kmečki stan je steber cele države, in ravno kmečki stan da državi čvrsto, hrabro in cesarju zveste vojake.

Kako krivično so razdeljeni davki, kažejo naše šole. Občine morajo za šole od 20—40% pri občinskih dokladah plačevati, med tem ko se zidajo po mestih velike javne stavbe kakor, realke, vseučilišča, razni zavodi, bolnišnice, hiralnice itd. na stroške dežele in države.

Te dni prišel je k meni kmet, kateri ima lepo posestvo, okoli 28 oral, in je rekel, da bo dal posestvo v najem in se izselil (vključ temu, da je skrben gospodar) ker mora vse z družino in delavci, katerih pa po letu niti dobiti ni, vpravljati in ker pridelki več stanujejo kakor za nje dobi. Zato mora od leta do leta nove dolgove delati, (vključ temu, da sam pridno dela). Kmečki stan obupava, sili v mesta, veselje in ljubezen do domovine pa gine. Da se ohrani kmečki stan, mora pomagati država. Zmanjšati je treba zasebna in javna bremena, davki se morajo pravično urediti tako, da se plačuje samo od pravega čistega dohodka in mnogo kmečkih davkov se mora preložiti na premožne sloje.

Potom modro urejene kmečke zveze in od oblasti podpirane organizacije je skrbeti, da kmet dobi po najnižji ceni svoje kmečke potreščine, kakor semena, umetni gnoj in potrebne gospodarske šole za potrebno izobrazbo, nasproti pa dobi tako ceno za svoje pridelke, da se mu bo delo izplačalo in bo mogel živeti. Carinska politika se mora v korist kmečkih pridelkov zaščititi.

Vse zavarovanje mora prevzeti država, da se lahko za zmerno ceno kmet zavaruje proti ognju, živinskih boleznim, uimam, neugodam, ter zavarovati za starost in onemoglost. Posebno mora država skrbeti za delavske moči, da tiste na deželi ostanejo in se za onemoglost preskrbijo. Država in poslanci, storite svojo dolžnost, da prepozno ne bo.

Politični ogled.

— **Deželni zbor.** V torek dne 5. t. m. je imel poslanec Kmečke zveze dr. Jankovič svoj prvi govor. Utemeljeval je predlog zaradi izpeljave stanovskega kmetijskega združništva. Začel je govoriti slovenski, da s tem označi pravico slovenskega jezika v deželnem zboru. Govor je naredil zelo dober utis. Natančneje poročilo se prinesemo. Poslanec Robič je utemeljeval svoj predlog zaradi razširjenja splošne in enake volilne pravice. V odsek za občinske zadeve je izvoljen poslanec Kmečke zveze Roškar. Poslanec Kočevar je interpeliral zaradi premeščenja vinorejskega učitelja gosp. Ašiča iz Ormoža v Smarje. Slovenjebistriški Stigler bi moral v ponedeljek dne 4. t. m. utemelje-

vati dva predloga, a ga niti v zbornici ni bilo! Veselo poročilo za volilce!

— **Zaupni shod „Slovenske Ljudske stranke“** v Ljubljani zadnji četrtek dne 28. feb. se je sijajno izvršil. Navzočih je bilo tri tisoč zavednih mož iz cele dežele. Dr. Susteršič je govoril o oklicu, ki ga izda stranka za državno-zborske volitve. Dr. Krek je poročal o kandidaturah. Sklenilo se je, da se za mesto Ljubljana postavi kandidat dne 3. marca na zaupnem shodu ljubljanskih zaupnikov. Kandidata za krško-trebanjski okraj postavi vodstvo stranke v sporazumu s krajevnimi odbori in zaupniki. V ljubljanski okolici kandidira dr. Susteršič; v okraju Črnomelj-Metlika-Novomesto dvorni svetnik Suklje; v okraju Kamnik-Brdo dr. Krek; Litija-Višnjagora-Radeče Povše; Vipava-Postojna-Lož-Senožeče-Ilirska Bistrica dr. Žitnik; Radovljica-Kranjska gora Pogačnik; Kranj-Loka Demšar; Vrhnika-Logatec-Idrija-Cirknica Gostinčar; Ribnica-Vel. Lašče-Zuženberk Jaklič. Vse kandidature so bile sprejete soglasno. Navdušenje na shodu je bilo velikansko.

— **Kandidat za slovenski okraj v Istri.** V četrtek so se zbrali v Kozini zaupniki slovenskega volilnega okraja istrskega ter določili soglasno za kandidata prof. Matka Mandiča. Bilo je navzočih nad 200 zaupnikov.

— **Poljedelski svet** se je zbral na Dunaju dne 25. februarja, da se posvetuje o važnih vprašanjih kmetijstva, gozdarstva in rudarstva. Poljedelski minister grof Auersperg je v daljšem govoru razvijal program poljedelskega sveta med živahnim odobravanjem navzočih članov. S številkami je dokazoval neresnico, da bi v Avstriji primanjkovalo klavne živine. Že nekaj tednov pada cena živine, meso pa ni nič ceneje. Zastopnik rudarstva pa je ostro odgovarjal ministru, češ, da se briga le za kmetijstvo in zanemarija rudarstvo. Zopet se je pokazalo, da ni bilo umestno, da se je rudarstvo izročilo poljedelskemu svetu. Rudarstvo naj se loči od poljedelstva ter priklupi industrijskemu svetu. Obširen je bil tudi razgovor o kmetijstvu Dalmacije. Izvoljen je bil odsek sedmih članov, ki se bode bavil z Dalmacijo posebe. V tem odseku je tudi gospod Povše, ki je na željo Dalmatincev prevzel poročilo.

— **Podržavljenje pridobivanja soli in premoga na Pruskem.** Na Pruskem je država predložila zakonski načrt, s katerim si pridržuje pridobivanje premoga in soli. S tem se pa noče dotakniti obstoječih zasebnih pravic, temveč od gotove dobe naprej je vsaka nova najdba premoga in soli edinole lastnina države. Na ta način se bo gospodarska moč pruske države zelo ojačila. To je zopet korak na potu državnega socializma. Pruska država je tudi ena izmed prvih držav podržavila železnice, ki ji prinašajo bogat dobiček. — Tudi v drugih državah se je že pojavila misel, naj se premogokopi podržavijo, toda nikjer ni prišlo do uresničenja. Ko je bil pred štirimi leti na Francoskem štrajk premogarjev, so zahtevali v državni zbornici podržavljenje premogokopov in ravnotako l. 1900 v češkem deželnem zboru, ko so premogarji na Češkem stavkali.

— **Kaj dajemo mi državi in kaj država nam.** Koroško plačuje davkov blizu 11 milijonov, država ji vrača 5 milijonov. Torej plačuje Koroško državi nad 6% milijona. Kranjsko plačuje davkov 18 milijonov, država ji daje le 5 milijonov, torej plačuje Kranjsko državi nad 12% milijona. Primorsko plačuje državi blizu 67 milijonov, država vrača Primorskemu 11 milijonov, torej plačuje Primorsko državi 56 milijonov. Štajersko plačuje davkov 46 milijonov, država vrača deželi 14 milijonov, torej plačuje Štajersko državi 32 milijonov. Slovenske dežele plačujejo državi 142 mil. K. od države pa dobivajo 34 milijonov, torej plačujejo državi skupaj 108 milijonov kron.

Razne novice.

— **Zaupnica poslancu Roškarju in dr. Jankoviču.** Pri seji Slovenske kmečke zveze za Štajersko dne 28. m. m. sta poslancu Roškar in dr. Jankovič poročala o položaju v deželnem zboru, nakar se jima je soglasno izrekla zaupnica.